

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 18/2008 vp

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2007

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on lähettänyt 20 päivänä toukokuuta 2008 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksen 2007 (K 9/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- pankkivaltuuston puheenjohtaja Timo Kalli
- lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen, valtiovarainministeriö
- pääjohtaja Erkki Liikanen, Suomen Pankki
- johtaja Anneli Tuominen ja apulaisjohtaja Jukka Vesala, Rahoitustarkastus

- johtaja Erkki Kontkanen, Finanssialan Keskusliitto
- johtaja Anja Peltonen, Kuluttajavirasto
- ylijohtaja Hely Salomaa, Vakuutusvalvontavirasto
- kansantaloustieteen professori Vesa Kannianen, Helsingin yliopisto.

Rahoitus- ja hyödykemarkkinaseminaari

Talousvaliokunta järjesti 10.9.2008 kansanedustajille ja tiedotusvälineille suunnatun seminaarin, jossa Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen alusti otsikolla "Rahoitusmarkkinoilla myrskyä, hyödykemarkkinoilla hikoillaan; Maailmantalouden tuulet heiluttavat euroaluetta?"

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kertomuksessa selostetaan tiivistetysti maailmantalouden ja euroalueen kehitystä sekä syitä ja seurauksia vuonna 2007. Kertomuksen yhteenvedossa todetaan, että maailmantalous kasvoi edelleen ripeästi vuonna 2007. Vuoden loppupuolella kehitysnäkymiä alkoi kuitenkin varjostaa Yhdysvalloissa elokuussa puhjennut pankkikriisi, jonka vaikutukset heijastuivat myös Euroopan rahoitusmarkkinoihin. Finanssikriisi ei vaikuttanut reaalityalouden kehitykseen vielä vuonna 2007.

Nyt voidaan todeta, että Yhdysvalloista alkanut finanssialan kriisi on paisunut laajalle alu-

eelle maailmassa. Kriisin seurauksena pörssikurssit ovat romahtaneet, talouskasvu on hidastunut ja monessa maassa talouden taantuma on todennäköinen. Useassa maassa pankit kärsivät pääomavajetta. Pankkien välinen rahoitus on vaikeutunut ja korot ovat olleet korkealla. Nämä seikat ovat johtaneet luotonannon lamaantumiseen. Finanssialan vaikeudet ovat heijastuneet jo reaalityalouteen, joka voi johtaa lisävaikeuksiin ja luottotappioiden kasvamiseen rahoitussektorilla. Sijoittajien ja tallettajien luottamuksen säilyttäminen pankkitoimintaan on vaatinut julkisia tukitoimia.

Talousvaliokunnan saaman arvion mukaan kansainväliset rahamarkkinat pysyvät kireinä ainakin tulevan vuoden alkuun. Viime aikoina korot ovat olleet laskusuunnassa, mikä hillitsee negatiivista kehitystä.

Finanssikriisin vaikutukset Suomessa. Suomalaisen pankkien vakavaraisuus, kannattavuus ja maksuvalmius ovat toistaiseksi säilyneet hyvällä tasolla ulkoisista häiriötekijöistä huolimatta. Pankit ovat panostaneet riskienhallintaan, mikä on osaltaan vaikuttanut siihen, että luottotappiot ovat toistaiseksi pysyneet alhaisina. Pankkien tulokset ovat kuitenkin osavuositarkastusten mukaan heikentyneet vuodesta 2007. Suomalaispankkien sijoitukset arvopaperistettuihin lainapaketteihin (subprime) ovat pieniä ja vastuut kaatuneissa pankeissa ovat vähäisiä. Finanssialan kriisi on vaikuttanut suomalaisiin pankkeihin kuitenkin niin, että niiden varainhankinta on kallistunut, tallettajien keskuudessa on esiintynyt levottomuutta ja asiakkailta pyydettyvät marginaalit ovat kohonneet. Suomessakin finanssikriisi on heijastumassa reaalitalouteen, mikä näkyy talouskasvun hidastumisena ja ainakin joillain sektoreilla työttömyyden lisääntymisenä.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esityksiä, joilla varaudutaan tarpeen vaatiessa tukemaan finanssisektoria ja säilyttämään luottamus rahoitusmarkkinoilla. Niiden yksityiskohtiin talousvaliokunta tulee ottamaan kantaa kunkin esityksen käsittelyn yhteydessä.

Finanssivalvonta. EU:ssa on jo vuosia keskusteltu finanssivalvonnan uudistamisesta, kun rahoitusmarkkinat ovat integroituneet ja luottolaitokset ja luottolaitoskonsernit toimivat usean valtion alueella. Nykyisen käytännön mukaan kotivaltio valvoo monikansallisia pankki- ja finanssiryhmittymiä. Valvonta ei ole toimivaa, kun käytännöt eroavat eri maissa ja toimintojen koordinoimiseksi on puutteita. Tämä on käynyt selkeästi ilmi viimeistään nyt laajalle levinneen kansainvälisen finanssikriisin aikana. Finanssivalvonta kaipaa pikaista uudistamista EU:n tasolla ja laajemminkin kansainvälisesti. Rahoitusmarkkinoiden vakaa toiminta ja luottamus niihin ovat olennainen osa kansantalouden tasapainoista kehitystä. Suomen tulee toimia aktiivisesti valvonnan yhtenäistämiseksi.

Talousvaliokunta toteaa, että sen käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi Finanssivalvonnasta (HE 66/2008 vp), jolla uudistetaan finanssivalvonta Suomessa. Laki on tarkoitus saattaa voimaan ensi vuoden alussa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta ja

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi eduskunnan pankkivaltuustolle.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Jouko Laxell /kok
vpj.	Antti Rantakangas /kesk	Päivi Lipponen /sd
jäs.	Janina Andersson /vihr	Marjo Matikainen-Kallström /kok
	Hannu Hoskonen /kesk	Sirpa Paatero /sd
	Harri Jaskari /kok	Markku Uusipaavalniemi /kesk
	Anne Kalmari /kesk	Ulla-Maj Wideroos /r (osittain)
	Matti Kangas /vas	vjäs. Sampsa Kataja /kok.
	Toimi Kankaanniemi /kd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.

VASTALAUSE

Perustelut

Pankkivaltuusto katsoo lausunnossaan, että Suomen Pankki on hoitanut tehtävänsä kertomusvuoden aikana hyvin ja että Rata on hoitanut tehtävänsä hyvin ja että Ratan resurssit ovat sen tehtävien edellyttämällä tasolla.

Mielestäni talouden analysoinnissa ja ennustamisessa Suomen Pankki ja Rahoitustarkastus ovat epäonnistuneet pahoin ja kerrannaisvaikutukset Suomen talouteen tulevat olemaan merkittävät. Lisävahinkojen välttämiseksi ehdotan eduskunnan pikaisesti ryhtyvän toimiin kansainvälisen ja kotimaisen talousennustamisen kehittämiseksi.

Uusipaavalniemen vastalause hallituksen esityksen HE 80/2007 vp yhteydessä 7.12.2007 kiteyttää lyhykäisyydessään perusasian, joka olisi pitänyt mm. Rahoitustarkastuksen, Suomen Pankin, Valtioneuvoston ja Valtionvarainministeriön ymmärtää sekä toimissaan huomioon ottaa.

Lainaus vastalauseesta (TaVM 10/2007 vp): "Maailmalla vallitseva luottoekspansio on räjähtämässä hetkellä millä hyvänsä, ja kiinteästä tuotanto-omaisuudesta kannattaa pitää kiinni ainakin niillä sektoreilla, joita Suomessa merkittävästi jatkossakin tarvitaan. Talousennusteiden laatiminen pohjautuu valitettavasti maassamme pitkälle edelleenkin yksinomaan niihin samoihin taloustieteiden oppeihin, jotka eivät tähän mennessäkään ole pystyneet ennustamaan taantumaa tai lamaa edes silloin, kun kriisi on jo vahvasti päällä.

Euroalueen bruttokansantuote oli vuonna 2006 noin 8 400 miljardia euroa. Uutta velkaa on otettu kiihtyvällä tahdilla, vuosivauhdin ollessa viimeaikoina jo yli 1 000 miljardia euroa. Pikaisella päässälaskullakin voidaan jo noiden kahden luvun perusteella todeta, että euroalueen talouskasvun tulisi olla aivan jotain muuta kuin mitä on. Matemaattinen mahdottomuus luottomäärän, joka euroalueella tällä hetkellä on jo

14 200 miljardia euroa, edelleen kiihtyvälle nostamiselle tulee vastaan piakkoin, ellei ole jo tullut. Rahamarkkinoiden romahtaminen voidaan estää vain rajulla inflaatiolla EKP:n toimin.

Suomessa asuntokuplan olemassaolo on itseltään selvää, vaikka viralliset tahot toistuvasti muuta väittävät. Luotonottokyky on ajettu ääriinsä osalle kansasta asuntolainojen kautta, ja asuntojen hintojen kääntyminen voimakkaaseen laskuun erittäin vahingollisine sivuvaikutuksineen on jo lähellä.

Pankkivaltuuston kertomuksessa todetaan: "Alun perin pelkästään amerikkalaisia subprime-asuntoluottoja koskenut luottotappio-ongelma laajeni nopeasti koko amerikkalaiseen ja eurooppalaiseen pankkisektoriin". Analyysissa kuvataan myös EKP:n rahapolitiikkaa varovaiseksi ja kohtuullisen onnistuneeksi, vaikka samalla sivulla on nähtävissä kuva, jossa euroalueen M3-rahamen kasvuvauhti on ollut jatkuvasti reippaasti yli viitearvon, pahimmillaan 12 %:n luokkaa, kun viitearvo on 4.5 %. Pankkivaltuuston kertomuksessa on runsaasti kyseenalaisia tulkin-
toja.

Euroalueella uutta luottoa on syntynyt suurimmillaan jopa 2 000 mrd euroa vuodessa, mikä on omiaan vääristämään omaisuusarvoja. Ostovoimaan on siis työnnetty luotonotolla 2 000 mrd:n euron katalysaattori, joka loppuessaan tai edes hiipuessaan saa aikaan kuntien ja valtioiden velkaantumisen, tehtaiden alasajoja ja suurtyöttömyyttä. Kierre pahenee työttömyyden lisääntyessä ja kotitalouksien maksuvoiman heiketessä.

Globaali luottokupla on tullut tiensä päähän, ja mikäli syy-seuraussuhteet ymmärretään taloudessa väärin, tulevat seuraukset olemaan valtioiden ja kansalaisten kannalta katastrofaaliset virheellisten johtopäätösten ja tätä kautta päätösten myötä.

Ehdotus

Edellä esitetyn perusteella ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunta kiinnittää vakavaa huomiota siihen, ettei nyt vallitsevaa kansainvälistä talouskriisiä ole pystytty jo vuonna 2007 ennakoimaan,

että eduskunta edellyttää Suomen Pankkia, Rahoitustarkastusta ja eduskunnan pankkivaltuustoa ryhtymään pikaisesti toimeen kansainvälisen ja kotimaisen talouden ennustamisen kehittämiseksi ja

että tämä kannanotto lähetetään eduskunnan pankkivaltuustolle.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2008

Markku Uusipaavalniemi /kesk